

PROJEKT WETNET

Aktivnost 3.2

Zakonodajni okvir

Dosežek 3.2.1

Avtorji: Peter Repolusk, Katarina Polajnar Horvat, Daniela Ribeiro, Aleš Smrekar

Organizacija: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU

KAZALO

1 Uvod	2
2 Temeljni državni zakonodajni okvir, ki vključuje mokrišča	2
2.1 Dokumenti, ki obravnavajo mokrišča in se nanašajo na vodne vire	2
2.2 Dokumenti, ki obravnavajo mokrišča in se nanašajo na varstvo narave	2
3 Zakonske podlage izbranega pilotnega območja: Krajinski park Ljubljansko barje (KPLB)	5
3.1 Nastajanje krajinskega parka in njegovo delovanje	5
3.2 Mednarodni pomen zavarovanega območja	7
3.3 Državni pomen zavarovanega območja	7
3.4 Zakonske podlage	7
4 Zakonske podlage ostalih pomembnih slovenskih mokrišč	9
4.1 Krajinski park Sečoveljske soline	9
4.2 Regijski park Škocjanske jame	10
4.3 Notranjski regijski park	13
4.4 Krajinski park Strunjan (Naravni rezervat Stjuža in Strunjanske soline)	14
4.5 Naravni rezervat Škocjanski Zatok	15
5 Viri in literatura	17

1 Uvod

Poglavje predstavlja zakonske dokumente s področja varovanja habitatov in biotske raznovrstnosti mokrišč. Na kratko so opisani nekateri krovni zakonski dokumenti in zakonodaja, ki je nastala na osnovi podpisanih mednarodnih dogovorov Slovenije s področja varstva okolja. Evropska unija je v ta namen ustanovila posebno politiko za varovanje ranljivih habitatov omrežje Natura 2000, ki je bil hkrati tudi prvi evropski odziv na globalno sprejeto Ramsarsko konvencijo. Predvsem v starejših zakonskih besedilih mokrišča (barja, močvirja, mokrotni travniki, poplavna območja, obrežja...) pogosto niso izpostavljena kot posebna identiteta varovanja okolja in biodiverzitete. Na kratko so predstavljena pomembnejša slovenska mokrišča in njihovi zakonski okviri (krajinska parka Sečoveljske soline in Strunjan, regijska parka Škocjanske jame in Notranjski regijski park ter naravni rezervat Škocjanski zatok). Podrobneje je predstavljen razvoj in nastajanje zakonskih podlag pilotnega območja Krajinski park Ljubljansko barje.

2 Temeljni državni zakonodajni okvir, ki vključuje mokrišča

2.1 Dokumenti, ki obravnavajo mokrišča in se nanašajo na vodne vire

- **Zakon o vodah** (Uradni list RS, št. 67/02, 2/04, 41/04, 57/08, 57/12, 100/13, 40/14, 56/15) ureja upravljanje z morjem, celinskimi in podzemnimi vodami ter vodnimi in priobalnimi zemljišči. Cilj upravljanja je doseganje dobrega stanja voda in drugih, z vodami povezanih ekosistemov, zagotavljanje varstva pred škodljivim delovanjem voda, ohranjanje in uravnavanje vodnih količin in spodbujanje trajnostne rabe voda. Mokrišča niso natančneje določena in opisana kot skupna kategorija. Navedena pa so v 10. členu kot tipi vodnih teles (presihajoča jezera, ribniki, mlake, močvirja in drugi naravni vodni zbiralniki, ki imajo stalen ali občasen pritok ali odtok tekočih ali podzemnih voda) ter v 11. členu kot tipi vodnih zemljišč (poplavna območja, opuščene struge in prodišča, ki jih voda občasno še poplavlja, močvirja in zemljišče, ki ga je poplavela voda zaradi posega v prostor). Zakon v členih od 62 do 80 poleg upravljanja z vodami in vodnimi ekosistemi opredeljuje tudi upravljanje z obvodnimi ekosistemi.

2.2 Dokumenti, ki obravnavajo mokrišča in se nanašajo na varstvo narave

- **Zakon o ohranjanju narave – ZON** (Uradni list RS, št. 56/99, 31/2000, 119/02, 41/04, 96/04) in **Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o ohranjanju narave ZON-C** (Uradni list RS št. 46/2014) določa ukrepe ohranjanja biotske raznovrstnosti in sistem varstva naravnih vrednot. Ukrepi ohranjanja biotske raznovrstnosti so opredeljeni kot ukrepi, s katerimi se ureja varstvo prosto živečih rastlinskih in živalskih vrst, vključno z njihovim genskim materialom in habitatami ter ekosistemi, in omogočajo trajnostno rabo sestavin biotske raznovrstnosti ter zagotavljajo ohranjanje naravnega ravnovesja. Mokrišča kot posebna oblika habitatov niso opredeljena ali natančneje definirana. V 4. členu zakona so med drugimi naravnimi vrednotami navedena tudi jezera, barja, potoki in reke z obrežji, morska obala,

rastlinske in živalske vrste z njihovimi življenjski prostori, ekosistemi, krajina in oblikovana narava. Opredeljene so tudi ravni zavarovanih območij in njihovo upravljanje: v členih 64 do 66 za ožja zavarovana območja (naravni spomenik, naravni rezervat, strogi naravni rezervat) in v členih 67 do 71 za širša varovana območja (narodni park, regijski park, krajinski park). V prilogi so v seznamu 114 naravnih znamenitosti navedena tudi nekatera mokrišča: Regijski park Škocjanske jame, Naravni rezervat Škocjanski zatok, Krajinski park Sečoveljske soline, Krajinski park Strunjan, Naravni rezervat Ormoško jezero, Krajinski park Drava, Krajinski park Šturmovec in Krajinski park Rački ribniki.

- **Uredba o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000)** (Uradni list RS, št. 49/04) določa posebna varstvena območja (območja Nature 2000) in varstvene cilje na teh območjih ter varstvene usmeritve za ohranitev ali doseganje ugodnega stanja prosto živečih rastlinskih in živalskih vrst, njihovih habitatov ter habitatnih tipov, katerih ohranjanje je v interesu Evropske unije. Uredba prenaša del Direktive Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (UL L št. 206 z dne 22. 7. 1992, str. 7) in del Direktive Sveta 79/409/EGS z dne 2. aprila 1979 o ohranjanju prosto živečih ptic (UL L št. 103 z dne 25. 4. 1979, str. 1).

Uredba (v prilogi 1) vključuje metodologijo opredelitve in določitve (s kartografskim prikazom) Natura območij, varstvene cilje in usmeritve ter opredeljuje presojo vplivov drugih prostorskih rab na Natura območjih. V prilogah 2 in 3 so opredeljena območja in potencialna območja Natura 2000. Mokrišča v uredbi niso opredeljena kot posebna kategorija. Območja Natura so opisana z vrstami ptic, za katere je posebno varstveno območje opredeljeno, in z varstvenimi cilji. Med potencialnimi območji, kjer je naveden habitatni tip, med mokriščnimi habitatnimi tipi prevladujejo bazična nizka barja, prehodna barja, aktivna visoka barja, obrečna vrbovja, jelševja in jesenovja, vodotoki v nižinskem in montanskem pasu z vodno vegetacijo, barjanski gozdovi, presihajoča jezera, travniki na šotnih ali glineno-muljastih tleh, obalne lagune, muljasti in peščeni položji kopni ob oseki, sredozemska slana travišča, izlivi rek in estuariji.

- **Uredba o habitatnih tipih** (Uradni list RS, št. 112/03) določa habitatne tipe, ki se prednostno, glede na druge habitatne tipe, prisotne na celotnem območju Republike Slovenije, ohranjajo v ugodnem stanju, ter ureja usmeritve za njihovo ohranjanje. Habitatni tip je opredeljen kot biotopsko ali biotsko značilna in prostorsko zaključena enota ekosistema. Habitatni tipi, ki se prednostno ohranjajo v ugodnem stanju, so tisti, ki so ranljivi, imajo majhno naravno območje razširjenosti ali predstavljajo za določeno biogeografsko regijo značilen habitatni tip, in tisti, katerih ohranjanje se izvaja na podlagi ratificiranih mednarodnih pogodb ali je v interesu Evropske unije. 2. člen uredbe definira zgoraj opisane habitatne tipe po skupinah, ki so predstavljene v prilogi uredbe. Mokrišča ne predstavljajo skupen tip ali skupino, opredeljena so v različnih skupinah:

- morski, obalni in priobalni habitatni tipi;
- habitatni tipi sladkih voda;
- habitatni tipi grmišč in travišč (vključno z mokrotnimi travniki);
- habitatni tipi barij in močvirij;
- habitatni tipi jam (ohranitev ustrezne vlažnosti, ohranitev ustreznih fizikalnih in kemijskih lastnosti, količine in letne razporeditve vode v jamah).

- **Pravilnik o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja** (Uradni list RS, št. 130/04) določa vsebino in podrobnejšo metodologijo presoje sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na zavarovanih območjih, posebnih varstvenih območjih in potencialnih posebnih ohranitvenih območjih. V ospredju so presoje sprejemljivosti se tiste za plane in posege, katera bi lahko pomembno vplivala na zavarovana območja in Natura 2000 območja. Habitatni tipi, ki so mokrišča ali so z mokrišči v tesni povezavi, so navedeni v prilogi 4 pravilnika:

- morski in obmorski habitatni tipi (izlivi rek in estuariji, muljasti in peščeni položi kopni ob oseki, obalne lagune, sredozemska slana travišča);
- stoječe vode (naravna evtrofna jezera z vodno vegetacijo, presihajoča jezera),
- tekoče vode (reke z muljastimi obrežji);
- mokrotna travišča pod gozdno mejo;
- barja (visoka, nizka in prehodna barja, barjanski gozdovi);
- obrečni gozdovi (obrečna vrbovja, jelševja in jesenovja).

- **Uredba o ekološko pomembnih območjih** (Uradni list RS, št. 48/04) določa ekološko pomembna območja in varstvene usmeritve za ohranitev habitatnih tipov ter prosto živečih rastlinskih in živalskih vrst in njihovih habitatov na teh območjih. Ta uredba prenaša del Direktive Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (UL L 206 z dne 22. 7. 1992, str. 7) in del Direktive Sveta 79/409/EGS z dne 2. aprila 1979 o ohranjanju prosto živečih ptic (UL L 103 z dne 25. 4. 1979, str. 1). V uredbi sta dve prilogi, v prvi je seznam ekološko pomembnih območij, v drugi pa njihov kartografski prikaz.

- **Strategija ohranjanja biotske raznovrstnosti v Sloveniji** (Republika Slovenija, Ministrstvo za okolje in prostor, 2002)

Strategija ohranjanja biotske raznovrstnosti, ki jo je konec leta 2001 sprejela Vlada RS, s svojimi usmeritvami in cilji prispeva k usklajenemu doseganju treh glavnih ciljev Konvencije o biološki raznovrstnosti:

- ohranjanju biotske raznovrstnosti,
- trajnostni rabi njenih sestavin,
- pošteni in pravični delitvi koristi genskih virov.

Strategija v 2. poglavju z naslovom Usmeritve ohranjanja biotske raznovrstnosti opredeljuje pet osnovnih usmeritev: ohranjanje ekosistemov, ohranjanje krajinske pestrosti, ohranjanje vrst, ohranjanje genske pestrosti in ohranjanje ex-situ.

V prvem poglavju opredeljuje tipologijo habitatov - uporabljana je klasifikacija habitatnih tipov po metodi PHYSIS, ki jo kot osnovo za določanje habitatnih tipov uporablja tudi Evropska unija. Strategija opredeli tudi pojem mokrišča, ki pa je opredeljen na drugačni podlagi kakor habitatni tipi. Okvirno je v slovenskih razmerah mokrišče območje, kjer se pojavlja kateri koli od obalnih habitatnih tipov, habitatnih tipov celinskih voda, barij in močvirij, mokrotnih in vlažnih travišč, obrežnih in močvirnih gozdov in grmišč ter nekateri od podzemeljskih habitatnih tipov.

Mokrišča zaradi tega niso obravnavana kot posebna skupina, najdemo jih v vseh naštetih skupinah habitatov:

- Obalni in morski habitatni tipi

- Celinske vode, barja in močvirja
- Habitatni tipi v kmetijski krajini
- Gozdni habitatni tipi
- Podzemeljski habitatni tipi.

3 Zakonske podlage izbranega pilotnega območja: Krajinski park Ljubljansko barje (KPLB)

Ramsarska lokaliteta v pripravi

Povzeto po Načrtu upravljanja KPLB (NU KPLB) in spletni strani KPLB (<http://www.ljubljanskobarje.si/>)

3.1 Nastajanje krajinskega parka in njegovo delovanje

Prvi poskusi zavarovanja narave na Ljubljanskem barju so se pojavili v začetku osemdesetih let 20. stoletja. Devetdeseta so prinesla razmah nevladnih ekoloških gibanj, raziskave in inventarizacije naravne in kulturne dediščine Barja ter prve zavezujoče evropske dokumente o obvezi držav članic po varovanju narave in biotske raznovrstnosti. Posledica je bil podpis Sporazuma o sodelovanju pri razglasitvi Krajinskega parka Ljubljansko barje (1998) med tedanjimi občinami na območju Ljubljanskega barja (Ljubljana, Brezovica, Vrhnika, Borovnica, Ig, Škofljica) ter ministrstvi, pristojnimi za kmetijstvo, okolje in kulturo. V času trajanja projekta so bile pripravljene številne strokovne podlage, potrebne za razglasitev Barja kot krajinskega parka (slika 1), zaradi česar je Barje danes eno najbolj raziskanih območij v Sloveniji. Nov korak je pomenil Sporazumom o ustanovitvi KP Ljubljansko barje iz leta 2007, ki so ga podpisali Ministrstvo za okolje in prostor RS ter občine Borovnica, Brezovica, Ig, Log Dragomer, Mestna občina Ljubljana, Škofljica in Vrhnika. S sporazumom so bile jasneje določene tudi pristojnosti in odgovornosti posameznih nosilcev, vzpostavljena je bila struktura vodenja in financiranja projekta ustanovitve krajinskega parka.

Slovenska zakonodaja s področja ohranjanja narave opredeljuje več različnih oblik zavarovanih območij, od nacionalnih parkov do manjšin rezervatov. Krajinski park je definiran kot območje s poudarjenim kakovostnim in dolgotrajnim prepletom človeka z naravo, ki ima veliko ekološko, biotsko in krajinsko vrednost. Ustanovitev krajinskega parka in režimi delovanja pomenijo poleg ohranjanja vrst in njihovih življenjskih prostorov tudi aktivno vključitev lokalnega prebivalstva, lokalnih skupnosti, interesnih skupin in podjetniških iniciativ pri upravljanju z zavarovanim območjem.

V prvi polovici leta 2008 so bile pripravljene strokovne podlage za zavarovanje (varstvo narave, varstvo kulturne dediščine, razvoj ključnih dejavnosti), do poletja istega leta pa je bilo tako strokovno kot politično (strokovni in programski svet) usklajeno besedilo osnutka Uredbe KPLB. Skladno z Zakonom o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04 in 61/06) je bila leta 2008 sprejeta Uredba o Krajinskem parku Ljubljansko barje (Uredba KPLB, Uradni list RS, št. 112/08).

Uredba KPLB določa območje parka, varstvena območja in območja ožjih zavarovanih območij v KPLB, pravila ravnanja in varstvene režime, način upravljanja parka ter nadzora v parku in druga ravnanja, povezana z namenom ustanovitve KPLB.

Uredba v členih od 11 do 13 in Načrt upravljanja KPLB (NU KPLB) opredeljujeta režime varovanja za tri območja:

- Prvo varstveno območje (44 km²) je naravovarstveno najpomembnejše in je prednostno namenjeno uresničevanju varstva in ohranjanju naravnih vrednot.
- Drugo varstveno območje (26 km²) je naravovarstveno pomembno in je namenjeno uresničevanju varstva in ohranjanju naravnih vrednot ter biotske raznovrstnosti in pestrosti krajine. Na drugem varstvenem območju se opravljata tudi sonaravna kmetijska dejavnost in trajnostna raba drugih naravnih virov.
- Tretje varstveno območje (64 km²) je prednostno namenjeno ohranjanju krajinske pestrosti in spodbujanju trajnostnega razvoja, na katerem sta dovoljeni raba prostora in pozidava tako, da sta usklajeni s cilji KPLB.

13. člen Uredbe KPLB določa režim varovanja na ožjih zavarovanih območjih, 6. člen Uredbe opredeljuje 15 ožjih zavarovanih območij:

Naravni spomeniki:

- Naravni spomenik Ljubljana;
- Naravni spomenik Močilnik;
- Naravni spomenik Retovje;
- Naravni spomenik Ljubija;
- Naravni spomenik Bistra – Grajski izvir;
- Naravni spomenik Bistra – Zupanov izvir;
- Naravni spomenik Bistra – Galetov izvir;
- Naravni spomenik Jezero pri Podpeči;
- Naravni spomenik Jurčevo šotišče.

Naravni rezervati:

- Naravni rezervat Strajanov breg;
- Naravni rezervat Goriški mah;
- Naravni rezervat Mali plac;
- Naravni rezervat Koslerjev gozd (Koslerjeva gošča);
- Naravni rezervat Ribniki v dolini Drage pri Igu;
- Naravni rezervat Iški morost.

Členi 19 do 22 Uredbe KPLB določajo način upravljanja parka in ustanovitev posebnega javnega zavoda. Javni zavod KPLB (JZ KPLB) je pričel z delovanjem 1. septembra leta 2010. Ustanovljen je bil s Sklepom o ustanovitvi javnega zavoda Krajinski park Ljubljansko barje, ki ga je izdala Vlada Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 55/2009).

Členi 23 do 26 opredeljujejo način upravljanja parka, ki temelji na 10-letnem načrtu. Načrt upravljanja KPLB (NU KPLB) za obdobje 2014 – 2024 je bil oblikovan leta 2012.

NU KPLB je dokument, ki ga morajo v pripravo svojih občinskih prostorskih načrtov vključiti posamezne občine, ki ležijo znotraj meja KPLB. Usmeritve za načrtovanje drugih dejavnosti v parku, kot so kmetijstvo, gozdarstvo, upravljanje z vodami, ribištvo, lovstvo, izkoriščanje mineralnih surovin ter gospodarstvo, drobna obrt in podjetništvo morajo v svojih načrtih upoštevati ustrezne službe, ki pokrivajo posamezna področja.

3.2 Mednarodni pomen zavarovanega območja

V območju Nature 2000 leži okoli 90 % površine KPLB. V KPLB se nahajata dve območji Nature 2000. Ljubljansko barje je posebno ohranitveno območje za 23 živalskih in 1 rastlinsko vrsto ter 7 habitatnih tipov. Predstavlja tudi posebno območje varstva za 22 vrst ptic.

- Posebno ohranitveno območje Ljubljansko barje SCI (koda SI3000271);
- Posebno območje varstva Ljubljansko barje SPA (koda SI5000014).

Leta 2011 sta bili dve skupni kolišč na Igu vpisani na UNESCO Seznam svetovne dediščine. Sodiyo med najstarejše tovrstne znanstveno raziskane naselbine v srednji Evropi. Z Odlokom o razglasitvi Kolišč na Igu za kulturni spomenik državnega pomena (Ur.l. RS, št. 2/2014) je bil za upravljavca spomeniškega območja določen KPLB.

3.3 Državni pomen zavarovanega območja

Na območje parka segajo tri ekološko pomembna območja (ekološko pomembno območje je območje habitatnega tipa, dela habitatnega tipa ali večje ekosistemske enote, ki pomembno prispeva k ohranjanju biotske raznovrstnosti):

- Ekološko pomembno območje Ljubljansko barje (koda 31400) je eden največjih kompleksov mokrotnih travnišč v Sloveniji, nahajališče redkih habitatnih tipov in ogroženih močvirskih in travniških živalskih vrst;
- Ekološko pomembno območje Osrednje območje življenjskega prostora velikih zveri (koda 80000);
- Ekološko pomembno območje Krmsko hribovje - Menišija (koda 31200), ki je del osrednjega območja velikih zveri rjavega medveda, volka in risa.

3.4 Zakonske podlage

- Zakon o ohranjanju narave – ZON (Uradni list RS, št. 56/99, 31/2000, 119/02, 41/04, 96/04)
- Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o ohranjanju narave ZON-C (Uradni list RS št. 46/2014)
- Uredba o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) (Uradni list RS, št. 49/04)

- Sporazum o sodelovanju pri razglasitvi Krajinskega parka Ljubljansko barje iz leta 1998
- Sporazum o ustanovitvi Krajinskega parka Barje iz leta 2007 ([http://www.ljubljanskobarje.si/uploads/datoteke/sporazum\[1\].pdf](http://www.ljubljanskobarje.si/uploads/datoteke/sporazum[1].pdf))
- Uredba o Krajinskem parku Ljubljansko barje (Uradni list RS št. 112/2008)
- Sklep o ustanovitvi javnega zavoda Krajinski park Ljubljansko barje (Uradni list RS, št. 55/2009)
- Odlok o razglasitvi Kolišč na Igu za kulturni spomenik državnega pomena (Uradni list RS, št. 2/2014)
- Uredba o ekološko pomembnih območjih (Uradni list RS, št. 48/04)

Slika 1: Krajinski park Ljubljansko Barje (Foto: Matevž Lenarčič).

4 Zakonske podlage ostalih pomembnih slovenskih mokrišč

4.1 Krajinski park Sečoveljske soline

Ramsarska lokaliteta od 1993

Opis:

Zaščiteno območje od 1989 (Občina Piran). Sečoveljske soline (slika 2) izpolnjujejo merila za razglasitev območja posebej varovanega območja Natura 2000 po določilih Direktive o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst in Direktive o ohranjanju prostoživečih ptic.

Posebnost Sečoveljskih solin v primerjavi z večino drugih območij Natura 2000 v Sloveniji je v dejstvu, da je ozemlje (z izjemo nekaj parcel) v celoti v državni lasti. To pomeni, da izvajanje projekta LIFE pa tudi varstvenih usmeritev in režimov, na Solinah ne ovirajo problemi, povezani z zasebno lastnino.

Sečoveljske soline imajo pomembno vlogo v mozaiku preostalih obalnih mokrišč, ki prehajajo iz Beneške lagune na zahodu proti vzhodni obali Jadranskega morja. Nekatera izmed njih so že ali še bodo vključena tudi v omrežja Natura 2000 (npr. izliv Soče, Škocjanski zatok, laguna Stjuža itd.).

Zakonske podlage:

- Uredba o Krajinskem parku Sečoveljske soline (Uradni list RS 29/2001)
- Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o ohranjanju narave (ZON-C) (Uradni list RS 46/2014)
- Uredba o Načrtu upravljanja Krajinskega parka Sečoveljske soline za obdobje 2011–2021 (Uradni list RS 53/2011)
- Ramsarska konvencija (1971)
- Smernice za varstvo ptic (1979) – Direktive 79/409/EEC
- Habitatne smernice (1992) – Direktive 92/43/EEC
- Omrežje Natura 2000
- Barcelonska konvencija (1976)

Slika 2: Krajinski park Sečoveljske soline (Foto: Nea Culpa d.o.o.).

4.2 Regijski park Škocjanske jame

Ramsarska lokaliteta od 1999

Opis:

Škocjanske jame so del svetovne naravne dediščine od leta 1986. Regijski park (slika 3) je nastal leta 1996. Podzemno mokrišče (Ramsar) je od leta 1999, kraško biosferno območje (MAB) pa od leta 2004. V začetku devetdesetih so se začele pripraviti za ustanovitev Regijskega parka Škocjanske jame, zakon o parku pa je bil sprejet leta 1996. Leto kasneje je kot upravljevec parka pričel delovati javni zavod. Hiter razvoj parka, ki je še do nedavnega sodil med demografsko in gospodarsko ogrožena območja, se med drugim odraža v številnih vključevanjih v razne mednarodne ustanove, s čimer pridobiva vse pomembnejšo vlogo pri sooblikovanju kakovostnejšega ekonomskega razvoja, tako znotraj divjaške občine kot Krasa in Slovenije nasploh.

Park je bil ob prestopu v novo tisočletje vključen v Mrežo zavarovanih območij v Alpah, v organizacijo Europarc ter vpisan na še en seznam pod okriljem Unesca – ramsarski. Ta vključuje močvirja, ki imajo mednarodni pomen, zlasti kot prebivališča močvirskih ptic, Škocjanske jame pa so vanj uvrščene kot prvo podzemno mokrišče zaradi pomembnega naravnega habitata, ki vsebuje visoko specializirane in pogosto endemične vrste kopenskih in vodnih jamskih živali – med njimi tudi človeško ribico (*Proteus anguinus*).

Zakonske podlage:

Zakoni in podzakonski predpisi

- Zakon o regijskem parku Škocjanske jame (Uradni list RS, 57/1996, 46/2014)
- Sklep o ustanovitvi javnega zavoda Park Škocjanske jame, Slovenija (Uradni list RS, 68/1996, 46/2014)
- Odlok o programu varstva in razvoja parka Škocjanske jame za obdobje 2006–2010 (Uradni list RS, 138/2006)
- Odlok o programu varstva in razvoja Parka Škocjanske jame za obdobje 2013–2017 (Uradni list RS, 11/2014)
- Zakon o varstvu podzemnih jam (Uradni list RS, 2/2004, 61/2006)
- Uredba o ekološko pomembnih območjih (Uradni list RS, 48/2004, 33/2013 in 99/2013)
- Pravilnik o določitvi in varstvu naravnih vrednot (Uradni list RS, 111/2004)
- Uredba o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) (Uradni list RS, 49/2004, 110/2004, 59/2007, 43/2008, 8/2012, 33/2013, 35/2013, 39/2013, 3/2014 in 21/2016)
- Program upravljanja območij Natura 2000 (2015–2020), ki ga je Vlada Republike Slovenije sprejela s sklepom št. 00719-6/2015/13 z dne 9. 4. 2015.

Predpisi Evropske unije in mednarodni dokumenti

- Sklep Sveta z dne 18. julija 2005 o sklenitvi sporazuma o ohranjanju afriško-evrazijskih selitvenih vodnih ptic v imenu Evropske skupnosti (2006/871/ES) (UL L št. 345 z dne 8. 12. 2006, str. 24)
- Direktiva Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (UL L št. 206 z dne 22. 7. 1992, str. 7), zadnjič spremenjeno z Direktivo Sveta 2013/17/EU z dne 13. maja 2013 o prilagoditvi nekaterih direktiv na področju okolja zaradi pristopa Republike Hrvaške, UL L 158 z dne 10. 6. 2013, str. 193)
- Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. novembra 2009 2009/147/ES o ohranjanju prosto živečih ptic (UL L št. 20 z dne 26. 1. 2010, str. 7)

- Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2000/60/ES z dne 23. oktobra 2000 o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti na področju vodne politike (UL L št. 327 z dne dne 22. 12. 2000, str. 1)
- Direktiva 2006/118/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2006 o varstvu podzemne vode pred onesnaževanjem in poslabšanjem (UL L št. 372 z dne dne 27. 12. 2006, str. 19)
- Konvencija o varstvu svetovne kulturne in naravne dediščine (Pariz, 1972, Uradni list SFRJ, št. 56/74, notificirana l. 1992, Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 15/92, 1/97 in 17/15)

Slika 3: Regijski park Škocjanske jame (Borut Lozej, Javni zavod Park Škocjanske jame).

4.3 Notranjski regijski park

Ramsarska lokaliteta od 2006

Opis:

Notranjski regijski park (slika 4) leži znotraj meja občine Cerknica in obsega dobrih 222 km². Ustanovljen je bil leta 2002 z namenom, da se ohranjajo, varujejo in raziskujejo naravne in kulturne vrednote tega območja. Odlikujejo ga visoka stopnja ohranjenosti naravnih življenjskih prostorov, številni naravni spomeniki, izjemna pestrost živih bitij, na drugi strani pa razpoznavna kulturna krajina, ki jo je zaznamoval dolgotrajen kakovosten preplet človeka in narave, ponaša se z veliko ekološko, biotsko in krajinsko vrednostjo. Park vključuje pet naravnih rezervatov in štiri naravne spomenike.

Zakonske podlage:

- Odlok o ustanovitvi javnega zavoda Notranjski regijski park (Uradni list RS 75//2002)
- Odlok o Notranjskem regijskem parku (Uradni list RS 75//2002)
- Podrobnejši načrt upravljanja za projektno območje presihajoče Cerknjsko jezero. Notranjski regijski park. Cerknica 2009. (http://life.notranjski-park.si/cmsfiles/cf_630.pdf)
- Odlok o spremembah in dopolnitvah Odloka o ustanovitvi javnega zavoda Notranjski regijski park (Uradni list RS 113/2009, 100/2013)
- Odlok o določitvi plovbnega režima po Cerknjskem jezeru (Uradni list RS 78/2015)
- Statut javnega zavoda Notranjski regijski park (Notranjski regijski park, Občinski svet občine Cerknica, 2016)

Slika 4: Notranjski regijski park (Foto: Notranjski regijski park).

4.4 Krajski park Strunjan (Naravni rezervat Stjuža in Strunjanske soline)

Opis:

Varstveni cilji v parku so: ohranitev naravnih vrednot, ohranitev velike biotske raznovrstnosti, ohranitev populacij ogroženih in mednarodno varovanih prosto živečih rastlinskih in živalskih vrst, ohranitev najmanj obstoječega obsega habitatnih tipov, ki se prednostno ohranjajo v ugodnem stanju, ohranitev krajine z mozaično razporejenostjo krajinskih struktur, ohranitev ekoloških značilnosti solin, lagune in morske obale ter naravnih procesov in povezav med pršnim in bibavičnim pasom ter infralitoralom.

Krajski park (slika 5) vključuje več mokrišč – Stjužo (zaprta morska laguna), soline in obalni del morja.

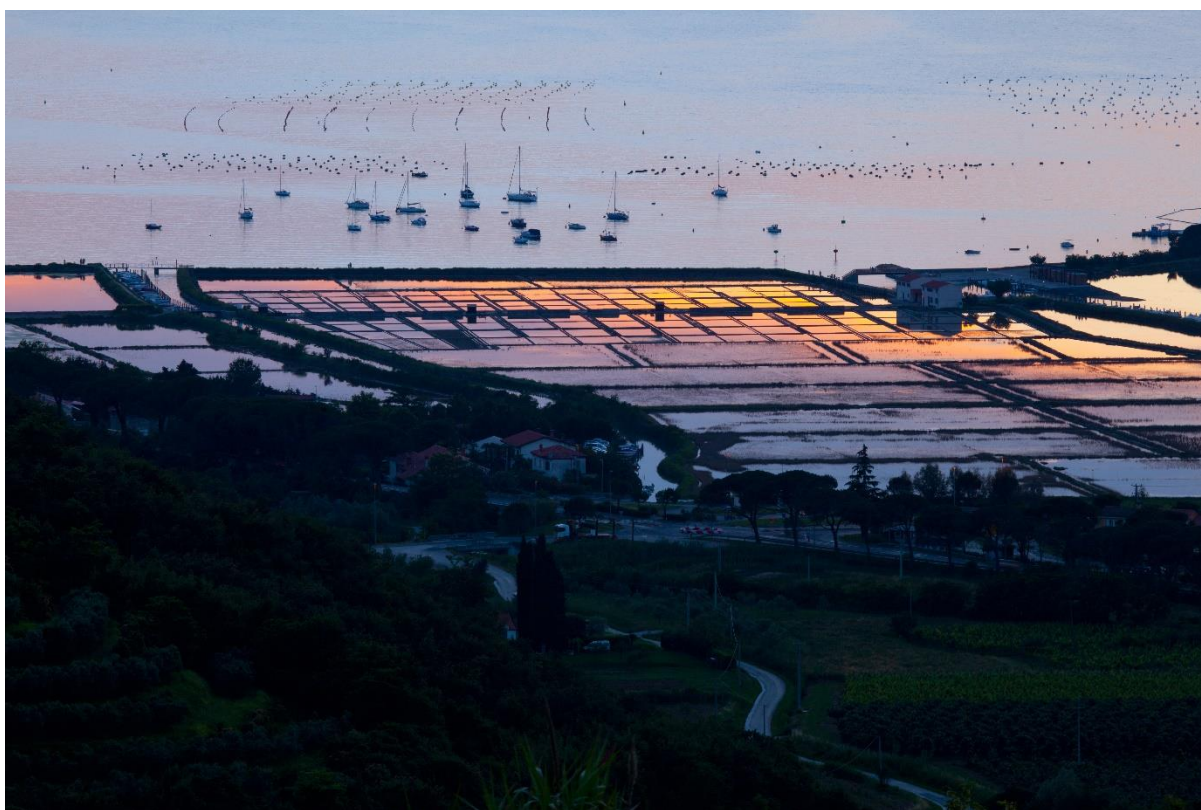
Stjuža je edina morska laguna na slovenski obali. Nekoč je bila odprt zaliv, pred več kot 200 leti pa so med morjem in zalivom zgradili nasip, tako da je danes laguna povezana z morjem le preko kanala. Ime Stjuža izvira iz italijanske besede *chiusa* - zaprta. Laguna je zelo plitva. Gibanje vode je odvisno od plime in oseke, medtem ko valov in morskih tokov ni.

V Stjuži so nekoč gojili ribe, vendar so ribogojstvo opustili že v tridesetih letih 20. stoletja.

Dno lagune prekriva travnik kolenčaste cimodoceje ter prave in male morske trave. Podvodni travnik je prava zakladnica različnih vrst rakov, mehkužcev, rib in drugih živali. Opazni prebivalci lagune in solin so ptice, ki si hrano, skrivališče ali gnezdišče poiščejo na nasipih in brežinah, med sestoji slanoljubnih rastlin in trstičja. Najbolj pogosti sta mala bela čaplja in siva čaplja

Zakonske podlage:

- Uredba o Krajinskem parku Strunjan (Uradni list RS 107/2004)

Slika 5: Krajinski park Strunjan (Foto: Jošt Gantar).

4.5 Naravni rezervat Škocjanski Zatok

Opis:

Naravni rezervat Škocjanski zatok (slika 6) je v neposredni bližini Kopra in predstavlja preostanek morja, ki je nekoč obdajalo mesto. Sestavljata ga polslana laguna, obdana s slanljubnimi rastlinami in trstičjem, in kmetijska zemljišča na Bertoški bonifiki, ki bodo preurejena v sladkovodno močvirje. To je največje polslano mokrišče v Sloveniji. Rezervat je izjemnega pomena zaradi pestrosti rastlinskih in živalskih vrst. Muljaste plitvine poraščajo sestoji slanljubnih rastlin, v zatoku pa so številne ptice. V obdobju od leta 1979 do 2000 so tu opazili dvesto različnih vrst ptic, med njimi 75 gnezdk in 125 vrst med selitvijo. Med bolj ogroženimi so tudi čapljica, kvakač, čopasta čaplja, grahasta tukalica, močvirski martinec, črnoglavi galeb, tamariskovka.

Leta 1998 je bilo območje zavarovano z zakonom, leto kasneje je bil sprejet Program varstva in razvoja naravnega rezervata, ki predvideva tako sanacijo naravnih razmer kot tudi ureditev rezervata za obisk javnosti. Konec leta 1999 je bila Društvu za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije DOPPS podeljena koncesija za upravljanje rezervata.

Zakonske podlage:

- Zakonom o naravnem rezervatu Škocjanski zatok (Uradni list RS, 20/1998)
- Uredba o naravnem rezervatu Škocjanski zatok (Uradni list RS, 75/2013)

Slika 6: Naravni rezervat Škocjanski Zatok (Foto: Jošt Gantar).

5 Viri in literatura

Beltram, G. (ur.) 2005: Ramsarska konvencija in slovenska mokrišča. Novi izzivi za ohranjanje mokrišč v 21. stoletju. Republika Slovenija, Ministrstvo za okolje in prostor. (http://www.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/publikacije/mokrisca_ramsar.pdf, 22.12.2017)

Beltram, G.: Mokrišča. Agencija Republike Slovenije za okolje. (http://www.arso.gov.si/vode/publikacije%20in%20poro%C4%8Dila/Vodno_bogastvo_4mokrisca.pdf, 22.12.2017)

DEDI – enciklopedija naravne in kulturne dediščine na Slovenskem (<http://www.dedi.si/dediscina/>, 22.12.2017)

Krajinski park Ljubljansko barje (<http://www.ljubljanskobarje.si/>, 22.12.2017)

Krajinski park Sečoveljske soline (<http://www.kpss.si/>, 22.12.2017)

Krajinski park Škocjanske jame (<http://www.park-skocjanske-jame.si/>, 22.12.2017)

Mokrišča: zakaj bi mi moralo biti mar zanje? Republika Slovenija, Ministrstvo za okolje in prostor, 2015. (http://www.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/mednarodni_dnevi/mokriscaWW_D2015_fact_sheets.pdf, 22.12.2017)

Načrt upravljanja Krajinskega parka Ljubljansko barje 2014 – 2024. Javni zavod Krajinski park Ljubljansko barje. Ljubljana, 2012.

Notranjski regijski park (<https://www.notranjski-park.si/>, 22.12.2017)

Ramsarska mokrišča v Sloveniji (<http://www.ramsar.si/>, 22.12.2017)

Sporazum o sodelovanju pri razglasitvi Krajinskega parka Ljubljansko barje iz leta 1998.

Sporazum o ustanovitvi Krajinskega parka Barje iz leta 2007 ([http://www.ljubljanskobarje.si/uploads/datoteke/sporazum\[1\].pdf](http://www.ljubljanskobarje.si/uploads/datoteke/sporazum[1].pdf), 22.12.2017)

WETMAN. Ohranjanje in upravljanje sladkovodnih mokrišč v Sloveniji (<http://www.wetman.si/>, 22.12.2017)

Zavod Republike Slovenije za varstvo narave (<http://www.zrsvn.si/sl/default.asp>, 22.12.2017)